

"אובדן מקדם המרה מובטח בביטוחי מנהלים – אחת הבעיות של החוק החדש לחלוקת חיסכון פנסיוני"

כללי

האקטואר רועי פולניצר מסביר על אחת הבעיות של החוק החדש: מעבר תהליך חיתום ופתיחת פוליסת ביטוח מנהלים חדשה בעת יישום חלופה ב' של החוק החדש.

נמוך יותר, כך קצבת הפנסיה החודשית הצפויה למבוטח גבוהה יותר.

מקדמי ההמרה של חברות ביטוח, קרנות פנסיה וקופות גמל אינם אחידים. הסבר מלא על אופן חישוב מקדמי ההמרה ניתן למצוא במאמר המכונן של ה"ר. פולניצר וא. בילדר (2020) "בניית מקדמים בקרנות פנסיה, בביטוחי מנהלים ובקופות תגמולים לקצבה (חישוב מקדמי קצבה)" אשר פורסם בכתב העת סטטוס.

בגדול, קיימים שני סוגים של מקדמי המרה: מקדם המרה מובטח (מיוחד) ומקדם המרה לא מובטח (רגיל). מקדם המרה מובטח נקבע כבר במועד הנפקת הפוליסה, בהתבסס על לוח התמורות העדכני ביותר נכון למועד זה. מקדם זה איננו ניתן לשינוי, גם כאשר משתנים לוחות התמורות ותוחלות החיים.

מאידך, מקדם המרה לא מובטח, מעצם הגדרתו, ניתן לשינוי בהתאם לעדכון לוחות תמורות ותוחלת חיים ולכן המבוטח לא יודע במועד הנפקת הפוליסה מה יהיה מקדם המרה כאשר יתחיל לקבל קצבת פנסיה חודשית (קרי, בפרישה בגיל 67).

חוות דעת אקטוארית לכימות נזק בגירושין

לאחר ההקדמה שנתתי על החוק החדש ועל חסרונו הנפוץ – נחזור כעת למתגרש שהגיע אלי ליעוץ. הצעתי למתגרש האמור הייתה לרכוש חוות דעת אקטוארית שעניינה כימות גובה הנזק שנגרם לו כתוצאה מביטול מקדם ההמרה המובטח הגלום בפוליסת ביטוח המנהלים של בת זוגו לשעבר והחלפתו במקדם המרה לא מובטח הגלום בפוליסת ביטוח מנהלים החדשה שנפתחה לו כתוצאה מיישום חלופה ב' של החוק החדש עקב הליך גירושין.

ברגיל, הנזק שנגרם למתגרש מכונה הפסד פנסיה והוא מחושב על בסיס שיטת "תוחלת הנזק" (With and Without Method), כלומר, כהפרש בין שני מצבי עולם, כדלקמן: (i) השווי הנוכחי האקטוארי היום של הקצבאות החודשיות שהיה מקבל המתגרש מגיל 67 ואילך ועד שארית חייו **במצב המוצא**, לאמור – עם המקדם ההמרה המובטח; ו- (ii) השווי הנוכחי האקטוארי של הקצבאות החודשיות שהיה מקבל המתגרש מגיל 67 ואילך ועד שארית חייו **במצב ההשוואה**, לאמור – ללא מקדם המרה מובטח (קרי, עם מקדם המרה לא מובטח).

מובטח, החפץ לקבל את חלקו בפוליסת ביטוח המנהלים שלה (הכוללת מקדם המרה מובטח), בהתאם לחלופה ב', חייב לעבור תהליך חיתום שבמסגרתו חברת הביטוח פותחת לו פוליסת ביטוח מנהלים חדשה חלף פוליסת ביטוח המנהלים המקורית של בת זוגו לשעבר. אז איפה פה הבעיה?

בעיית החיתום מחדש בחלופה ב'

נחזור לרגע למתגרש שפנה אליי. גרושתו בעלת פוליסת ביטוח מנהלים עם מקדם המרה מובטח (יוסבר בהמשך) ובני הזוג הסכימו ליישם את חלופה ב' על פוליסת ביטוח המנהלים האמורה (של הגרושה).

לשם כך, על המתגרש (אשר איננו בעל פוליסת ביטוח המנהלים) לעבור תהליך חיתום על מנת שחברת הביטוח שהנפיקה את פוליסת ביטוח המנהלים של גרושתו תנפיק לו פוליסת ביטוח מנהלים חדשה על שמו, עם מקדם המרה לא מובטח ותעביר לפוליסה החדשה את חלקו שנצבר בפוליסת ביטוח המנהלים של גרושתו.

פוליסות ביטוח מנהלים ששווקו/נרכשו עד ל- 31.12.2012 כללו בחובן מקדמי המרה מובטחים, כך שהמבוטחים בפוליסות אלה ידעו מראש מה יהיו מקדמי ההמרה שלהם כאשר יפרשו. מאידך, פוליסות ביטוח מנהלים ששווקו/נרכשו החל מיום ה- 1.1.2013 אינן כוללות מקדמי המרה מובטחים אלא מקדמי המרה לא מובטחים (כמו גם בקרנות הפנסיה ובקופות הגמל), כך שהמבוטחים בפוליסות אלה לא יודעים מראש מה יהיו מקדמי ההמרה שלהם כאשר יגיעו לגיל פרישה (67).

כאמור, הבעיה היא שמקדם המרה מובטח קיים אך ורק בפוליסות ביטוח מנהלים ששווקו/נרכשו עד ל- 31.12.2012, בעוד שמקדמי ההמרה בפוליסות ביטוח מנהלים מאוחרות/חדשות יותר, בקרנות פנסיה ובקופות גמל אינם מובטחים. על כן בעת תהליך החיתום שבוצע למתגרש שלנו, כחלק מיישום חלופה ב', הוא איבד הלכה למעשה את מקדם ההמרה המובטח של גרושתו. מדובר במקדם מובטח, נמוך ואטרקטיבי שכמותו כבר לא ניתן לרכוש כיום. כאמור בביטוחי מנהלים שנרכשו לאחר ה- 1.1.2013, מקדם ההמרה אינו מובטח, והחוסכים אינם יודעים מה יהיה מקדם ההמרה כאשר יפרשו.

מקדם המרה מובטח לעומת מקדם המרה לא מובטח

מקדם ההמרה (קרי, מקדם הקיצבה האקטוארי שבו מחלקים את סך הצבירה בעת הפרישה על מנת לקבל את גובה קצבת הפנסיה החודשית של המבוטח בפרישה בגיל 67) נקבע על בסיס מין המבוטח, גילו ולוח תמורות עדכני של האוכלוסיה שאליה הוא משתייך, ועל כן מקדם זה עשוי להשתנות לאורך תקופת החיסכון הפנסיוני.

הכלל האקטוארי גורס שככל שמקדם ההמרה

השבוע הגיע אלי ליעוץ אקטוארי מתגרש שעבר תהליך של גישור משפחתי (גישור גירושין) על ידי עורך הדין מגשר, שבמסגרתו שולב אקטואר חיצוני על מנת לבצע חוות דעת אקטוארית בנושא איוון משאבים עקב הגירושין.

מטרת חוות הדעת שנרכשה הייתה לקבוע כמה הגרושה צריכה לשלם למתגרש בעבור חלקו בנכסים המשותפים, וההיפך. מסת הנכסים לחלוקה של בני הזוג כללה בעיקר קרנות השתלמות, קופות גמל, פוליסות ביטוחי מנהלים ופנסיות מקרנות פנסיה חדשות.

המתגרש מספר שנגרם לו הפסד ושהרקע לאותו הפסד הוא שהוא וגרושתו הסכימו בעצת האקטואר ועורך הדין ליישם את חלופה ב' של החוק החדש לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג – תשע"ד-2014 (מכאן ולהבא "החוק החדש") על כל זכויותיהם הפנסיוניות, כאשר בבעלותה של גרושתו ביטוח מנהלים עם מקדם המרה מובטח נמוך ואטרקטיבי, אשר לא ניתן לרכוש כיום.

ההפסד שנגרם למתגרש נובע מכך שבמסגרת יישום חלופה ב' של החוק החדש, הוא איבד למעשה את מקדם ההמרה המובטח הגלום בפוליסת ביטוח המנהלים של גרושתו הואיל והוא ונאלץ לעבור תהליך חיתום מחדש הכולל פתיחת פוליסת ביטוח מנהלים חדשה על שמו (לא מקדם המרה מובטח), שאליה יועבר חלקו, קרי, מחצית מערך הפדיון שנצבר בפוליסה.

החוק החדש

החוק החדש מגדיר, באופן חדשני, כיצד יש לחלק זכויות פנסיוניות בין בני זוג שמתגרשים, כאשר הוא קובע שתי חלופות לחלוקת זכויות פנסיוניות (כגון: פנסיה מקרן פנסיה חדשה, פנסיות גישור, פנסיה תקציבית, פנסיה מקרן פנסיה ותיקה, פוליסת ביטוח מנהלים וקופות גמל בלבד). כל האמור מכאן ולהבא לגבי בת הזוג, חל גם על בן הזוג, ולהיפך.

במסגרת חלופה א' של החוק החדש, המוכרת גם כ- "חלופת ההיוון", בת הזוג משלמת היום, בסכום חד פעמי, לבן הזוג לשעבר את חלקו נכון למועד הקרע, בכל זכויותיה הפנסיוניות. במסגרת חלופה ב' של החוק החדש, המוכרת גם כ- "חלופת במועד גמילת הזכויות", בת הזוג מתירה היום, לגוף המנהל את זכויותיה הפנסיוניות, לרשום על שם בן הזוג לשעבר את חלקו נכון למועד הקרע, בכל זכויותיה הפנסיוניות, על ידי פתיחת קופות (חשבונות) חדשות על שמו.

אחת החסרונות של חלופה ב' היא אופן יישום הזכות לטובת בן הזוג לשעבר. כך, למשל, מתגרש, שבת זוגו לשעבר מבוטח בפוליסת ביטוח מנהלים עם מקדם המרה